

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTA“

REVISTA LITERARĂ

APARE ODATA PE SĂPTĂMANA

DIRECTOR T. H. M. STOENESCU

ABONAMENTUL

Pe un an 20 Lei
 Pe 6 luni 10 „
 Pe 3 luni 5 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

12, Strada Bis. Eni, 12—București.

ANUNCIURILE

Linia pe pagina 16, a 20 b.
 Linia pe pagina 15, 5 b0

PLOȘNITELE

— NUVELĂ —

— Îmi dai fata, boerule ?

— Coltuc !... Ți-am spus că eu nu'mi dau copila dupe *mate-fripte*, ca d'al de tine ! Fete destule ! Caută-ți una de nasul tău ! Eū vreaū ginere, nu fleac... negustor colea, get-beget, om al trebi și cu paraluțe... Nu 'mī țin mie de cald rococourile și zangavișurile. Gospodărie la cataramă și belșug... asta 'mī trebue mie. M'ai înțeles, or ba ?... Și să faci bine să mă lași în pace... că de unde nu, îți dau cu tifa, mămuțoiule ce ești !... Ce mi-te tot ții dupe mine cu pretenderipseala ?.. Alt-ceva nu știi să vorbești ?

— Nu te supăra, coane Petrachē ; nu ți-am făcut nici-o pagubă dacă ți-am cerut fata... Dar nu înțeleg de ce să nu 'mī-o dai ?... De-asta ai crescut'o în pension, ca s'o măriți dupe unul care s'o pue să-i tragă ghețele ?...

— Să tragă, mămuțoiule ! Așa a făcut neam de neamu ei... Par'că mumă-sa, — D-zeū s'o ierte, — nu 'mī-a tras mie de cătorii și ciorapii ? Ei, și ?.. Reū i-a fost, d-zeū s'o ierte ? Ș'apoi cine'mī sūntem noi, ca să

scoatem coarne ? Bunică-meū vindea roșcove cu cărucioru ; reposatu babaca, a fost mai toată tinerețea *pazarghidian* la o locanță, și când il trimitea stăpănu-seū la târguială, o pleca, na-na-na cu coșu 'n spinare. Ba la întoarcere se mai încărca și cu câte-o burtă de vacă, cât o manta d'ale mari, și nu-ī a fost nici-o rușine. A dat norocu de s'a procopsit, și cu toate astea, eū nu m'am apucat să-i toc bănișori, cum fac *monșeri* de astăzi. Am intrat de mic la lipscănie... Steteam în ger, la ușa prăvăliei, de 'mī crăpau pământile, ca să chem mușterii ; și, *mē neică* 'n sus, *mē neică* 'n jos, se umplea prăvălia cu mușterii... Jupânului îi mergea treaba... Lefșoarea mea sporea, și într'o bună dimineață, cu ce-am avut eū, cu ce 'mī-a rămas de la bābaca, m'am făcut negustor... M'a lovit câte-va toane, și-am înzecit capitalul... Dar ce stau eū de 'ți îndrug... Nu 'ți dau fata și pace !...

— Dar bine, tată socrule...

— Tătănă-tu !... Du-te dracului cu socrie-ți cu tot... or vrei să mă scoți din ținimă... N'am mai văzut așa obraz gros... Eū îi spuī să mă lase în pace, și el mă socrește *ui ne ui* ! Sictir-Sin, pușlama !...

Dostonu-dostosu! Piei dinaintea mea, puștiule, că te cârpesce !..

— Dar nu da așa din mâini, coane Petrachе, în mijlocul cafenelei ; ne vede lumea...

— *Sichimea* la toată lumea ! Nu'mi dă ea mie să mănânc ! Să nu mai vii altă dată să șezi la masa mea, și nici prin casă să nu'mi mai intri, că 'ți rup picioarele !... Acuma, haide, *pașol* !...

* * *

Bătrânul întoarse spatele ; iar bietul tēnēr se sculă și plecă, mormăind printre dinți : „Lasă că ți-o fac eu ție, hahaleră bătrână !“

Petrache Pastramagioglu, era tocmai așa precum singur se descrisese, cu adăogire numai că 'și trăgea pronumele de la străbunică-sēu, care se vede că fusese pastramagiū în vremea lui. Nevastă-sa, cocoana Elenca, murise de inimă rea, de bunul traī se vede ce dusesе cu procopsitu-ī de bărbat. Singurul copil ce avusese cu dinsa, era Bița, o fată ca de vr'o nouă-spre-zece ani, frumoasă și zglobie, pe cât era tată-seu de urit și de ursuz. Trăită de mică 'n pension, în contact cu fete bine crescute, dobândise o educație mai mult sau mai puțin superioară, în totul deosebită de aceea ce ar fi primit acasă. Când își făcu însă anii de învățatură, trebui, cu voie fără voie, să se statornicească cu tată-seu acasă, unde petrecu ultimii doi ani cu of și amar. Își pusese toată speranța în măritiș ; și ca naiba, or cine venea s'o ceară, pleca fără nici un răspuns ; căci bătrânul gonia pe toate pețitoresеle și pe toți pețitorii, fie ei de meserie sau de prieteșug, spuindu-le că fata e încă necoaptă.

Intr'o zi, Bița se îmbolnăvi. Tat-sēu

chemă un doctor neamț, căci nemții, zicea el aū, rămas în țară după vremea ălor cu coadă și băbacă-seu îi spusese că oameni de ispravă ca *nemții cu coadă* nu mai sūnt alții.

Doctorul, stăpân de alt-fel pe meșteșug, ghici numai de cât boala fetei. Îi ieșiseră pe obraz, pe la subțiori, niște buboaie cât aluna... dar de unde proveneau ele ? aci era pricina... Neamțul, dupe ce le examină bine, chemă pe Petrachе d'o parte, și-i zise cam misterios :

— Să spuī la *tumta* trept, cucon Petrachе... Asta *pupo* la fata *tumtale*... are toftorii... abăr doftorii al tunnealui es ist kain la șpițerii...

— Cum, adecă ? Spițeru nu mai are doftorii ?...

— O ! Nein !... Vrei să zic, asta doftorii nu se găsești la spițerii...

— Da unde s'o fi gășind ?...

— Mein Got !... La un borbat... Fata al tumtale trebui măritești...

— Vai de mine, d-le doftor !... asta să fie ?...

— O ia ! o ia !... Trebui măritești...

* * *

— Scazmos !... bombăni Petrachе în urma doctorului, care plecă cu surisul pe buze. Auzi d-ta doftorie ?... Așaaa !... S'a întors lumea cu josu 'n sus !... Puteam să mor și să nu aud una ca asta !... Va să zică, trebuie măritești !... Da, o fi știind el ce spune... S'o fi schimbat sângele 'n omenere... Dar ce dracu ! că nici noi n'aveam limonată 'n vine !... Cu toate astea, ce să fac ?... Trebuie măritești !

Din acea zi, conștiinciosul părinte era mereu în căutarea doctoriei. Nu-i venea însă să 'și dea fata dupe or și cine... Îi

trebuia lui, get-beget, un negustor, om al trebi și cu părăluțe; dar negustorii pe care 'i ochise el, știindu'l așa ursuz și vîzîndu-î fata crescută prea la modă, nu se încumeteau de fel să 'l ia de socheru. Despre Alecuță Glonțăreanu, pretendentul de la cafenea, nu era nici vorbă!... Mai bine la mănăstire, de cât s'o dea dupe dînsul! Era de alt-fel băiat cu slujbuliță, angloiat la minister; dar putea să fie dat afară, și pe urmă? Ce? Să'l hrănească și pe el?... Să-î dea și lui de buzunar?... Îl cunoștea, nu e vorbă, încă de când trăia cocoana Elenca, de vreme ce era prietenă cu muma lui; ș'apoi fata și băiatul copilăriseră împreună, se jucaseră d'a *mija-patca*, d'a *ineluș-învîrtecuș*, d'a.... Toate bune... dar era golăneț... Și-o dată cu capul n'ar fi primit o asemenea căsătorie.

Se lupta bătrînelul cu firea, ziua și noaptea; când, într'o zi, văzu că nu-i mai ese fetei nici un buboi.

— Ei tac! își zise Petrache; mai e vreme! Să caut mai îndelete.

* * *

Într'o seară, viitorul socheru fără ginere, trimise vorbă să-î cheme pe vizitiu, căci avea să-î dea o poruncă. Acesta veni.

— Ascultă, bre Ignate, mâine dis de dimineață, să pui caii la droșca a cu pernele cafenii; o să plecăm la țară.

— Nu se poate, cucoane!

— Cum, nu se poate?

— Să vezi d-ta ce păducherniță e 'n droșca aia, și se face pîrul măciucă...

— Ce spuî, mă? tu ești beat...

— De unde beat, cucoane? Hai de vezi și d-ta.... Niște ploșniți, ia tuma p'ășa de mari... Falfăe ca într'un furnicar... și sînt toate grase și umflate, parc'au supt ia

acum sânge din trup omenesc...

— Mașirt, calpuzanule! cui spuî tu minciuni? Ți-e lene s'o scuturi, și umbli cu brașoave!

— Ba nu zău, cocoane... Hai de vezi, și de n'o fi așa, să mă bați, să mă omori....

Bătrînelul eși furios c'o luminare în mână și peste puțin se reîntoarce singur, crucindu-se și bombănind...

— Maaamăă! ce păducherniță! Ploșniț cât o linte d'a mare!... Și roșu, ca postavu! Pe cine dracu o fi mîncînd de's așa grase?... Vezi, asta nu 'mî intră mie în cap.... Cum să se prăsească ploșniți, într'o trăsura, ținută 'n șopron d'atâtea luni, unde nu șeade nimeni? Ași! ferească sfîntu! Asta e un semn, ca ploaia cu broaște! Ia ascultați, bre, Ignate, Nicolae, Ioniță, puneți apă fiartă de opăriți droșca; băgați să fiarbă și un șir de ardei roșii.. Aide, — să stărpim dihanii!... Brrr!.. mi se scutură carnea.... Ce păducherniță! ce ploșnițarie! Unde ești Bița, — Safto, Tinco? Auziți minunea minunilor... ploșniți în droșca a cafenie!....

Cele două servitoare remaseră și ele uimite; dar Bița, p'aci-p'aci să pufnească de ris, îi zise cu un glas prefăcut de neîncredere:

— Ia fugi, tătiță, cum se poate?...

— Iaca se poate! Dar, fă bine să nu mi te duci și tu să vezi, să nu 'mî-aduci vr'una prin casă... Voi fetele aveți lipici pentru gîngăni....

* * *

Intâmplarea ploșnițelor frămîntă cugetul lui Petrache multă vreme. A doua zi, plecă la țară cu trăsura cea nouă, dar, și la ducere și la întoarcere și săptămîni întregi

dupe aceia, cu cine se întâlnea, spunea, povestea minunea minunilor, ca ceva ne mai pomenit. Unii își inchipuiău că bătrânul a 'nebunit; alții îl luaă în rîs și toți a-flaseră din gura lui povestea ploșnițelor, a-fară de Alecuță Glonțăreanu, care a aflat'o încă de a doua zi noaptea chiar din gura iubitei lui, Bița.

Tênêrul pretendent la mîna fetei, din minutul cînd se despărțise de tatăl ei la cafenea, unde 'i mormăise vorbele: „Lasă că ți-o fac eu ție, hahaleră bătrână!“ nu se mai vîzuse pe nicăeri. Amenințarea lui avea un înțeles. Și care putea să fie altul, de cît acela d'a lua pe fată și fără voia tatălui ei? El o iubea; știa că și dînsa 'l place. Făcuse deci toate putincioasele ca să se întâlnească pe ascuns. De obicei, sê vedeau la o mătușă a Biței, unde ea se ducea serbătoarea mai în toate dupe-prân-zurile. Dagostea ajunsese cam departe... Nu mai rămăsese de cît să pice amîndoi în genuchi la picioarele tatălui ei, ca să-i ceară iertare. Dar până să găsească minutul propice, vremea trecea, și ei ajunseseră de se întâlneau regulat la câte două sau trei... seri.

* * *

Intr'o seară, bătrânul veni ostenit acasă și se culcă mai de vreme ca de obicei... Frămîntat ênsă de gânduri,—unele mai deosebite ca altele,—nu putea de fel să închiză ochii. Se sbātu în pat ca un pește, până pe la miezul nopței... La acea oră, cine 'și poate inchipui că un bătrân ostenit să nu doarmă? Tocmai cînd era să ațipească, auzi deschizîndu-se în coridor ușa odăiei fiicei lui. Își ascuți auzul... Pașii ușori ai Biței se depărtau prin coridor.

Nu era întêia oară cînd o auzise eșind... Dar, de multe ori i se părea că se 'ntor-sese numai de cît; alte ori până să se întoarcă, el adormea. De astă dată ênsă, somnul îi peri cu totul... Ascultă, ascultă, că doar să se întoarcă. Trecuse ênsă ca la un ceas, dupe socoteala lui, și Bița nu se mai auzea întorcîndu-se.

— Ei, lucru dracului! își zise bătrânul; ce-o mai fi și asta?... S'o fi întors, și eu n'am auzit'o... Ia să vedem...

Se sculă din pat, își îmbracă halatul, își îndesă scufa 'n cap, intră cu cioantele în papuci, și se duse în odaea Biței. — Nimeni.

— Ei, bată-te Bița să te bată!.. Mi se pare mie că.... Ași! Nu se poate.... Dar să vedem...

Căută prin toate odăile; eși în vîrfurile degetelor prin coridor, — căută prin săli și sălițe, prin cămară, prin... Dar degeaba! Bița dispăruse. Luă o luminare și chibrituri în buzunar; se strecură, abia pășind, până 'n curte... Impresură cu o privire tot întunerecul, încenușat de razele lunii, ce tocmai apăruse de sub un nor, și, ca o cucuvae care vede numai noaptea, zări ușa șopronului cu trăsurile, întredeschisă....

Inima i se imputină cît un purice... Cree-rul îi fu pătruns d'o idee vînată: — bănuise la început, dar acum părea sigur că se petrecea ceva în potriua cinstei lui. Îi veni să se repează ca un tigru înăuntru șopronului; dar se stăpâni, și s'apropiă iarăși în vîrfurile degetelor. Cum ajunse la ușa, trase un chibrit, aprinse lumina și intră repede înăuntru.

Gurile iadului de-ar fi isbucnit, nu l'ar fi trăznit mai grozav, ca rușinea ce 'l încremeni pe loc.

Bița și cu Alecuță adormiseră în droșcă, strânși în brațe.

La zgomotul ce făcu bătrânul, tresăriră amândoi, și fălcile li se încleștară, de nu mai știaū ce să zică.

Dupe câte-va secunde, bătrânul, revenindu-și în fire, le zise c'un ton ca la teatru :

— Ce-î faci acolo, bre puștiule?... Tu ai crescut'o, tu o îmbraci, tu o hrănești? Nu vë e rușine obrazului la amândoi !... Și eu povesteam la toată lumea minunea minunilor, și mă miram cum s'aū prăsit ploșnițele 'n droșcă !... Ptiu !

Și-î scui pă pe obraze, cu scârba unui om care nu mai are la 'ndemână alt mijloc de răzbunare....

* * *

Dacă le-a dat voie a se cununa, or s'aū cununat fără voia lui, se poate afla la ofițerul stărei civile. Destul că bătrânul s'a îmbunatat să le dea o parte din zestre.

Rentăcioșii însă de prietenî, or de câte ori îl întâlnesc, îl întreabă cam în zeflemea :

— Ei, coane Petrace, ce 'ți mai fac ploșnițele ?

Th. M. Stoenescu.

NU E VINA MEA

*De cât-va timp, în ochi-ți citesc o jale grea
Și pare că în lacrimi să isbucnești ai vrea ;
Dar știu ce se petrece de astă dată 'n tine :
Incepî a fi geloasă și-a te'ndoi de mine ;
Te temî că dacă singur pe gânduri mă retrag,
E numai ca să cuget la alta măi cu drag....
Dar, stinge-ți îndoiala și temerea-ți înfrânge,
De vreme ce asupra-mă n'ai dreptul a te plânge !...
Când tu nu poți pricepe iubirea ce-ți jertfesc,
E un cuvânt a crede că eu nu te iubesc ?
Nu ! — Dacă cucuvaia nu vede pe lumină,
Aceasta nu 'nsemnează că sórele-î de vină !*

Th. M. Stoenescu.

SONNET

(după Armand Silvestre)

Mititicuță mână atât de scumpă mie
Și albă, fulg de neauă, de soare nezărit,
Corolă luminoasă de crin, de iasomie,
Atât de drăgălașă și dulce de iubit ;

O ! lasă 'mî buza, — vesel să sórbă de pe tine
Uitarea grijei d'astă-zî, de mâini... de viitor.
Căci, după cum spre rîuri, pârîul curge, vine,
Spre rîul fericirei pornitu-m'ai ușor....

Tu care-ai pus subt ochi'mî goliți d'ori-ce imagini,
Sperări surizetoare, pe moarte, vechi sperări ;
Tu, mână drăgălașă, ce-ai șters atâtea pagini

Dintr'o viață plină de chin și de oftări, —
'Mî-ești steaua călăuză... A mele sărutări
In ele poartă focul iubirii fără margini.

Rădulescu-Niger.

UNA-ALTA

Un caraghios, fusese condamnat la spânzurătoare pentru o vină de neiertat.

Înainte d'a fi executat, el ceru să fie dus înaintea împăratului. Acesta îi zise cu asprime :

— Nemernicule, cum îndrăznești să vii 'naintea mea ?

Caraghiosul se lungi pe pământ și se târă până la picioarele suveranului, cerându-î iertare.

— Tot ce pot să 'ți fac, adăogă împăratul, este să 'ți schimb felul morței. Alegeți, ce fel vrei să mori ?...

— Dacă este așa, zise repede caraghiosul, vreau să mor de bătrânețe.

Împăratul rîse, și pentru că de mult nu rîsesese cu-atîta poftă, iertă pe condamnat.

* * *

Un sergent, dupe-o noapte de orgie, adormise așa de greu, că venise la cazarmă până și colonelul, și el încă dormea.

Un soldat intră repede la dînsul și-î zise :
— Domnule sergent, scoală că sunt zece ceasuri și-a venit d-nul Colonel !

— Zece ?... Ticălosul de mine !... Nu sunt

vrednic să ved lumina zilei. Lasă perdeaua !
Și adormi din nou.

* * *

Acum o sumă de ani, un funcționar de la un minister ceru concediu, pentru motivul că murise tatăl său.

Ministrul puse pe petițiune următoarea rezoluție :

»I se asordă concediul pe tot timpul cât tatăl său va fi mort.»

* * *

Un provincial, venind în București, pentru oare care afaceri, și având nevoie de o recomandatie către ministrul Domeniilor, se gândi să recurgă la influența unui cunoscut al său, fost deputat. Ducându-se la dânsul, întrebă pe servitor dacă stăpănu-său era acasă.

— D-nul a murit d'acum un an, răspunse servitorul.

— Nu face nimic, adăogă provincialul, — anunțâ'l că așî vrea să-î spuî numai o vorbă !

* * *

Ministrul X... încredința unui intim al său un mare secret de stat.

— Păstrează bine secretul ! zise ministrul.

— Da, da, răspunse intumul ; o să 'l încredințez nevestei să mi'l păstreze.

Zetta.

V O R B E

Un cal de rasă, fie cât de mic, e mai de cinste ca o herghelie de măgari.

Să nu crezi că toți oamenii care tac, sînt proști : adesea în desișiurile pădurei, e câte un tigru care doarme.

Când vezi un măgar căzut în noroi, compătimeste'l, dar nu te apropia de dânsul ; căci odată ce te oprești și întrebî pe stăpănuul său de ce-a căzut, ești ținut să'l ridicî de coadă.

Omul poate să scape de relele înclinări ale sufletului său ; dar de bîrfirile calomniatorului, nicî-odată.

Pe o destrănată, dacă vrei s'o pedepsești, n'o închide nicî la mănăstire, nicî în pușcărie ; pune-o într'o societate de eunuci.

Cine lovește în prima furie, când se liniștește își mușcă degetele.

Mirosul de ceapă eșit din răsufierea unei fete frumoase, pare mai plăcut ca mirosul de trandafir din gura unei babe urite.

În ochii unei femei deștepte, puterea prețuește mai mult ca aurul ; căci dintr'un om șubred nu s'ar putea face un atlet, cu tot aurul din lume.

SCOALA ZIARISTILOR

La Londra s'a înființat o nouă instituțiune : Școala Ziaristilor. Fundatorul ei, care e în același timp proprietarul și profesorul principal al acestei școli, se numește David Anderson. Acest ziarist, d'aproape cincî-zeci de ani, din care trei-zeci i-a petrecut în serviciul presei, a făcut parte din redacțiunile ziarelor : *Weekly Dispatch*, *Hornet*, *Examiner*, *All the Year Round*, și, de opt sau noă, colaborează la *Daily Telegraph*.

Anderson, în timpul celor 30 de ani de gazetărie, a observat cauzele nereușitei scriitorilor, cărora le lipsiau cunoștințele preliminari, bazele carierei lor. El crede că, ajutând cu experiența sa pe tinerii începători, i va putea face să împruțineze numeroșii ani de luptă împotriva dificultăților gazetărești.

Cursurile durează un an, și fie-care elev îi plătește în acest timp 2625 franci. Iată în ce constă metoda lui : Anderson se consideră ca redactor prim al unei foi imagine, și elevii compun personalul redacțiunei. În fie-care dimineață, vine la redacție, deschide ziarele și discută cu elevii noutățile zilei. Împarte apoi între elevi rubricile ziarului și ce-a să scrie fie-care în aceea zi :

— D-le X... astăzi va fi o revistă la Hyde-Park, du-te acolo și adu-mî o dare de seamă de cincî sute de cuvinte...

— D-le Y... caută situațiunea porturilor și fă'mî buletinul comercial al ultimei zile.

— D-le Z... astăzi se deschide cutare galeterie, va avea loc întrunirea cutare, fă'mî

câte o dare de seamă și adu-mi-le la trei ceasuri.

— D-ta, d-le T... iată niște raporturi... nu putem consacra de cât 5—6 linii pentru fie-care. Lucrează, etc. etc.

De la orele trei, încep cursurile, sau mai bine zis, convorbiri despre tot ce interesează presa, și, d-nul Anderson e ajutat, în sarcina sa, de mai mulți scriitori specialiști cu oare-care autoritate. Se învață elevii, cum se inserează, cum se culeg noutățile, cum se telegrafiază, care sunt lucrările ce trebuiesc consultate pentru diferitele materii, cum se pot servi de poliție, etc; apoi urmează un curs de legislațiunii speciale presei. Fără îndoială, fie-care elev, pe lângă studiile generale, este condus după aptitudinile și vocațiunea sa: e câte un politician, câte un reporter, critic de artă, critic literar, etc. etc. D-nul Anderson, pleacă din acest punct de pildă, că ziaristul politic, care scrie articole de fond, trebuie să cunoască bine istoria, constituțiunea și legile țerei, dreptul internațional, economia politică, și să fie cu totul în curent cu chestiunile comerciale și industriale. Trebuie să fie neobosit, să poată să scrie mult și în puțin timp; să facă la trebuință abstracțiune de simțimintele lui personale și să priceapă bine însemnătatea «politiceii de redacțiune.»

La primul an al cursului d-lui Anderson s'a înscris un număr de studenți ai Universităților din Cambridge și Oxford; s'a înscris chiar fiul unui membru al Camerei lorzilor. Absolvenții primului an al acestei școli și-au format deja situațiuni încurajatoare pe la diferite ziare, ceia-ce asigură succesul profesorului lor.

Ca să ne gândim acum și la noi, mare folos ne-ar aduce o asemenea școală, căci numai când ziarele noastre vor ajunge să aibă redactori cu studii speciale, eștiți dintr-o școală politică, cum e aceia a d-lui Anderson, numai atunci prestigiul ziaristiceii noastre se va ridica; iar ziaristul va avea autoritatea cerută pentru un reprezentant al opiniei publice și își va crea în societate o pozițiune vrednică, în adevăr, de învidiat.

E datoria ziaristilor noștri fruntași să se gândească la așa ceva, și să fie siguri că ar aduce un mare serviciu atât presei, cât și multor tineri care se dă la ziaristică, fără să'și fi format o instrucțiune specială.

ANGERUL ȘI SIHASTRUL

— STUDIU CRITIC —

(Urmare și fine)

Până la acest isvor a ajuns și Gaston Paris. Eu voi face un pas înainte; și voi cerea dacă nu cum-va și această poveste nu este și ea o modificare a unei povești mai vechi.

Ideea fundamentală ce ni se desvelește în întregul șir de povești și legende studiate până aci, este dovedirea proniei D-zeești în lucrurile lumii aceștia.

Dar această idee este deja un fel de abstracțiune dogmatică, o spiritualizare a unei povești care n'avea vre-un scop didactic. Trebuie să fi existat o poveste despre o ființă supra naturală, călătorind împreună cu un om muritor, și făcând lucruri ciudate, pe care apoi le tălmăcește omului, ce se tot minuna de acele apucături ciudate. Mai târziu acea poveste s'a spiritualizat. Năsdărăniile ființei supranaturale nu mai slujeau de a dovedi pătrunderea și caracterul suprauman al făptuitorului, ci acel făptuitor devenea o sculă în mâna Atotputernicului, de care se slujea însuși D zeu, iar lucrurile acelea dovedeau pronia D-zeească.

Fără a intra acum într'o cercetare edăncă mă mărginesc a arăta imediat izvorul acelei povești și adică faimoasa poveste despre mărele demonilor «Așmedai», care călătorește împreună cu generalul «Benaiah», dus în lanțuri de către acesta din urmă la împăratul Solomon. Eu am studiat deja această legendă talmudică în altă parte¹). Daū aci numai episodul ce ne interesează mai de aproape:

«Mergând ei amândoi, daū de casa unei

¹, In a mea Lit. pop. rom., pag. 80 urm.

văduve. Asmedai în loc să se razime de dânsa și să o surpe, se dă în lături și 'și frânge o coastă. Mergând înainte întâlnesc pe un orb aproape să cadă într'o apă: Așmedai îl ia de mână și 'l duce pe calea dreaptă; mai departe întâlnesc o nuntă, Așmedai plânge cu amar; un altul își poruncește o pereche de ciobote, care să ție șapte ani și Așmedai râde cu hohot; însfârșit trec înaintea unui vrăjitor ce spunea norocul la lume, Așmedai iarăși râde. Întrebat de ce tot face lucrurile anapoda, el le talmăcește zicând, că pe orbul l'a îndreptat de oare-ce era om cucernic și ori-ce bine ce se va face lui va fi răsplătit în cer. A plâns la nuntă, căci mirele va muri în curând; a râs de porunceala aceluși om cu ciobotele, căci omul acela nu va mai trăi șapte zile, necum șapte ani. Iar despre vrăjitorul ce spunea norocul la lume, el s'ermanul nu știa, că ședea pe o comoară, îngropată în pământ.

Noi avem aci mai toate elementele din povestea lui R. Iosua, de și cu totul altfel motivat. Este comoara, scăparea omului de moarte, aci vremelnică, dar în legenda de moarte vecinică și așa mai departe.

Nu intră în cercul studiului de față urmărirea acestei legende în literatura universală. Dar ceea ce voi face aci este de a adăoga o paralelă română necunoscută, de o frumusețe rară. Această paralelă se află într'un manuscris în posesiunea mea, scris la 1874 de *Toader Ursul Noean*, și nu este de cât o modificare ușoară a legendei talmudice. Iată: (fol 126^b — 127^b).

«*Istoria sfântului Arhanghel Gavriil, când aș slujit la un sihastru ani 30.*»

»Fost-au odinioară s'aun trimes de D-zeu Arhanghelul Gavriil într'un oraș ca să ia sufletul unei mueri văduve; și mergând o aș afiat gata spre moarte, și avea doi copii gemeni de suga la pieptul ei, de care făcându-i-se mila îngerului, s'a întors fără de ispravă, neluându-i sufletul.

* «Aceasta întâmplându-se fost-a întrebat de puterea cea D-zeească pentru aceasta. El a răspuns: «Că pentru mila acelor copii nu i-am luat sufletul»

«Atuncea a fost trimis în adâncul mării să scoată una din pietre; și scoțând'o din adâncul mării, a zis Domnul; «Despic'o.» Și despicând'o a găsit într'insa doi viermu-lefi. Atuncea l-a întrebat Domnul: «Pre aceștia cine 'i hrănește într'acest mijloc de piatră în fundul mării?»

«Răspuns-a Gavriil: «Mila ta, doamne, cea bogată».

«Zis-a Domnul: «Dară de vreme ce 'i hrănește mila mea pre aceștia într'această piatră vârtoasă, cu cât mai vartos pe omul pe care l'am răscumpărat cu sângele meu să nu'l hrănesc?»

«Acestea zicând, a trimes alt înger și i-a luat sufletul; iar pe ell'a osândit să slujească la un sihastru 30 ani și să'l păzească de tot răul: «Și când se vor plini acei trei-zeci de ani să-i ei sufletul și să'l suie la scaunul cel înalt».

«Așa dară făcându-se îngerul ucenic aceluși sihastru, și într'acei trei-zeci de ani arăta toată zmerenia și ascultarea cât se mira și starețul și într'acei 30 de ani nici de cum nu l'aun văzut rîzând.

«Iară într'o zi zise starețul: «Fiule! du-te în târg și să'mi cumperi niște călțuni să mă poarte un an.» Atuncea a râs îngerul. Iară starețul nu știa că este înger. Atuncea s'a mirat sihastrul de acel râs, și a trimes și alt ucenic să vază de va mai râde unde-va.

«Și mergând după dânsul, într'un loc se întâmplase de ședea un sărac și cerea: «Dați! Miluiți!» Iară îngerul a râs. Așșderea s'a întâmplat de a văzut pe Vlădica și cu vornicul viind într'un rădvan¹⁾ cu mulțime de oameni și cu multă trufie, iar îngerul s'a dat în lături pușintel și a râs.

«Apoi în târg a văzut pe un om furând un vas de lut și a râs.

«Deci târguind el ce avuse a târgui s'a întors la stareț. Iară ucenicul a spus starețului că încă în trei locuri a mai râs.»

«Atuncea a întrebat starețul pe îngerul: «Spune-mi ce poate fi aceasta, fiule? că sunt acum 30 de ani de când îmi slujești și

¹⁾ adică trăsură.

eū nu te-am vĕzut rĭzĕnd, iară astăzi ai rĭs de patru ori».

«Rĕspuns'a ĩngerul: «Eū sunt arhanghelul Gavriil și am fost trimis de D-zeū să iaū sufletul unei vĕduve, care avea doi copii de sugea la pieptul ei, și făcându-mi-se milă nu i-am luat sufletul; și pentru aceea osândindu-mĕ de stăpānul tuturor, m'a trimes să'ți slujesc ție trei-zeci de ani, să te păzesc de tot rĕul; iar dacā se vor plini trei zeci de ani să'ți iaū sufletul; și acum s'a plinit vremea. Iară pentru care am rĭs ĩți voi spune pricina: ĩntāi cānd m'ai trimes să'ți cumpĕr cālțunii, ai zis să'ți ție ĩntr'un an, și tu trei zile vei mai fi viu. A doua cānd am vĕzut sārācul eșĭnd (am rĭs), cāci el nu știa, cā supt el era o comoară cu multă avuție și el nu o știa și cerea o milostenie. A treia cānd am vĕzut pe Vladica și pe Vornicul umblānd cu atāta trufie, și aceia sunt copii vĕduvei pentru care am fost osāndit să'ți slujesc ție. A patra, cānd am vĕzut lut furānd lut, și aceasta a fost pricina rĭsului meū. Iară tu te gātește, cā ni se apropie cālătoria amāndorora.

«Acestea zicĕnd ĩngerul, s'a gātit sihas-trul și peste trei zile s'au prestāvit, și luānd ĩngerul sufletul s'au dus la ceata sa bucurāndu-se.»

Cu această paralelă romānă se ĩncee ĩn mod firesc cercetārile noastre; cāci aci avem deja cele douē elemente caracteristice; pronia D-zeeascā ĩn episodul despre copiii vĕduvei și rĭsul neĭnteles al ĩngerului, care se rapoartā mai la aceleași evenimente ca și la Așmedai: comoara și ciobotele saū cālțunii.

Ast-fel ne-am ĩntors iarāși la punctul de unde am pornit, dovedind cā *știința și dragostea pentru tot ce este frumos și ĩnalt nu cunoaște nici patrie, nici naționalitate, numai omenirea ĩn ĩntregul ei.*

Londra 1888.

Dr. M. Gaster.

CURRENTUL GREC LA RUȘI

(Urmare)

Sĕmānța aruncatā pe pāmānt bun, ĩncurānd a adus fructe ĩmbelșugate, chiar ĩn așa mĕsurā, ĩn care nu se așteptau mulți d'o cam datā...

Scoala Slavonā Greco Latinā s'a ĩnființat ĩn Moscva, sub țarul *Theodor III* (1676-1682) și patriarhul *Ioakim Savĕlov*, ieromanachul Timotheū, menționat mai sus, a fost numit rector al școalei, care, la ĩnceput a avut local d'asupra *tipografiei*; profesori de limba greacă au fost: *Emanuel Levendat*, un grec, trător ĩn Moscva, și apoi alt grec, ieromonahul *Ioana*... Atāt țarul, cāt și patriarhul din Moscva erau foarte bucuroși de ĩnființarea școalei: ambii se ĩntreacă ĩn a acorda tot ajutorul, sprijinul moral și material acestei școli, operā a lor.

Școala ĩnființatā la Moscva, la anul 1679, de țarul Theodor III, pentru greci, avānd la ĩnceput, ca scop, susținerea ĩnstrucțiunei grecești, cāzute ĩn orient, a devenit a doua renumitā școalā ĩn Rusia, dupe academia lui Petru Movilā din Kiev.

Școala aceasta din Moscva la ĩnceput se numea *școala Helleno greacă* (1685-1700), pe urmā: *academia slavona-latinā*, (1700-1775), ĩn fine *academia slavona greco latinā*: (1775-1814). ĩn istoria ĩnstrucțiunei din Rusia nord esticā academia slavona-greco-latinā a avut aceeași mare ĩnsemnătate, ca și academia lui Petru Movilā pentru Rusia sud-vesticā. Proiectul de regulament pentru academie a fost compus de Simeon Polotzky; ca model s'au avut ĩn vedere scolile din occident și academia din Kiev. ĩn academie trebucaū a se preda: gramatica, poetica, retorica, dialectica, filosofia, theologia, dreptul bisericesc și civil, precum și alte științe libere. Dar soarta a făcut ca nici Polotzky, nici alți ĩnvățați din Rusia sud-vesticā n'au putut fi profesori ai academiei din Moscva. Polotzky n'a trăit pānā la deschiderea academiei, care s'a ĩntârziat din cauza dezordinilor, ivite ĩn Moscovia dupā moartea lui Theodor III. Sofia,

fica lui Theodor III, rămasă regentă, din cauza nematurității fraților ei, Ioann V și Petru I, era să aprobe regulamentul academi- ei după insistență elevului lui Sim. Polotzky, *Silvestru Melvedev*, carele aspira a fi rector și profesor al academi- ei, dar, pentru ră- tĂcĂrile sale, nu numai cĂ a fost condamnat, dar ĂncĂ a contribuit, ca ĂnvĂțaĂii din Rusia sud-vesticĂ sĂ fie consideraĂii, ca suspecĂii...

PatriarhĂii din orient și grecĂii susĂineau, cĂ ĂnvĂțaĂii din Rusia sud-vesticĂ nu sĂnt toc- mĂi ortodoxĂi, fiind educaĂii la polonĂi și ca- tolicĂi. PatriarhĂii pe de o parte fĂceau a- ceasta pentru acea, cĂ sĂ temeau sĂ nu Ăi peardĂ influenĂa lor civilizĂtoare asupra Ru- siei, iar pe de altĂ parte sĂ temeau, ca nu cum-va instrucĂiunea occidentalĂ sĂ n'aducĂ detriment religiei ortodoxe.

D'acea, auzind cĂ Theodor III are inten- Ăiunea d'Ă ĂfinĂa o școalĂ Ăn Moscva, pa- triarhĂii grecĂi tot-d'Ăuna Ăl inspira pe Theo- dor, ca sĂ deschidĂ școalĂ greceascĂ, unde sĂ se predea Ăn grecește și Ăn spirit grecesc. Aceste inspiraĂiuni ale patriarhĂilor grecĂi, precum și cazul lui Melvedev, Ău contribu- it la acea, cĂ, la deschiderea academi- ei din Moscva, s'au numit Ăn ea profesori și per- sonalul administrativ nu din ĂnvĂțaĂii din Ru- sia sud-vesticĂ, ci grecĂi din orient, anume renumĂii fraĂi *Sofroniu* și *IoannichĂii Lichudi*, atĂt de renumĂii și Ăn țĂrile romĂne. Regu- lamentul academi- ei, ce este drept, permitea a se preda ĂncĂ și de ne-grecĂi, dar numai dupĂ o maturĂ chibzuire, ca acei sĂnt orto- doxĂi Ăn convĂncĂiunile lor, pentru care lucru depuneau și jurĂmĂnt... (1)

ĂtĂ ce scria *DositheĂii*, renumit patriarh de Ierusalim, decedat la Ănul 1707, atĂt de cunoscut Ăn *Ările romĂne*,⁽¹⁾ lui Petru I, ță-

(1) I. Parfirier... „Istoria literaturĂii ruse“, Cazun 1870, part. 1, pag. 492, 496.

(1) *Const. Erbiceanu*. „Serbarea școlĂrĂ de la Iași“, Iași, 1885, pagina 87. Sub *Duca, domnul Moldovei* (1866—1869), sĂ ĂfiinĂeazĂ *tipografia* din mĂnĂstirea „*CetĂĂnea*“, din Iași, Ăn care se imprimĂ, Ăntre altele, scrierile lui *DositheĂii* patriarhul Ierusalimului. La an. 1682 DositheĂii, patriarh de Ierusalim, a publicat, Ăn limba greacĂ, Ăn tipografia mĂnĂstirei *CetĂĂnea*, din Iași, o carte de mare valoare *contra papei*, compusĂ de *NectarĂii*, patriarh de Ierusalim, predecesor al lui

rul Moscovei, cĂnd a aflat, cĂ academia din Mosqua s'Ă umplut cu profesori din Russia occidentalĂ, studiaĂii Ăn școalele polono-ca- tolice, și carĂi Ău preferat limba latinĂ și in- strucĂiunea occidento-europeanĂ limbei grece- și instrucĂiunei oriento-byzantine: «Ăcum (an. 1686) Ăn acea țĂrĂ, numĂtĂ țĂrĂ cĂzĂ- ceascĂ (Rusia sud-vesticĂ), sĂnt oare-carĂi in- divizi, carĂi Ău studiat la Roma și Ăn Polo- nia, la catolicĂi-latinĂi; acei indivizi Ău archi- mandriĂii, egumenĂi și Ăntroduc Ănțelepciunea falsĂ Ăn mĂnĂstĂri, și poartĂ costume iesui- tice. SĂ se ordone, ca, dupĂ moartea nu- miĂilor archimandriĂii, egumenĂi, preoiĂi, sĂ nu se mĂi Ănainteze Ăn aceste trepte din ast-fel- de oameni, carĂi Ău studiat la pĂpiști, — a- dicĂ Ăn treptele de archimandriĂii, egumenĂi, episcopi; cĂci e destul pentru mĂntuire re- ligiunea ortodoxĂ, și nu se cuvine, ca cei credĂncioși sĂ fie amagiĂii de filosofie și fru- museĂe deșertĂ. Ce bine ar fi, ca Ăn Mos- covia sĂ se pĂzeascĂ vechiul așezĂmĂnt — sĂ nu fie archimandriĂii și egumenĂi din ne- amul cĂzĂcesc, dar sĂ fie muscalĂi moscoviași Ăn țĂrĂ cĂzĂcescĂ; dacĂ nu se va putea cel puĂin cazacĂi sĂ fie Ăn țĂrĂ cĂzĂcescĂ, de oare-ce Ăi credem ortodoxĂi, dar, fiind-cĂ Ău moravuri stricate apoi n'ar trebui sĂ fie cunoscuĂii Ăntre ortodoxĂii din Moscovia. «Lo- cul de patriarh Ăn Mosqua de la an. 1700 Ăl Ăinea *Ștefan Iavorsky*, mitropolit de Bia- zan, cunoscut ĂnvĂĂat rus. El voĂa sĂ con- vingĂ pe DositheĂii, cĂ este ortodox Ăn toatĂ puterea cuvĂntului, dar DositheĂii, Ă-a rĂs-

DositheĂii. Ultimul a mĂi scris despre multe chestiuni privĂtoare la starea religioasĂ, culturalĂ și chiar poli- ticĂ din timpul sĂu. Patriarhul DositheĂii a trĂit mult timp Ăn *Moldavia* și *Muntenia*, contribuĂnd foarte mult la ĂmbunĂĂĂirea soartei morale religioase a *ĂrĂilor ro- mĂne*. *DositheĂii*, mitropolitul *Moldovei*, contemporanul acestui patriarh, desfĂgurĂ o activitate literarĂ și chiar filologicĂ prin scrierile sale, pe carĂi le imprimĂ Ăn țĂrĂ și afarĂ de ea la an. 1655—1687. Acest re- numĂt mitropolit a decedat la Mosqua, la 1701, Ăn- nainte d'Ă pleca la mitropolia din *Azov*, unde Ă confirmase Petru I. Marea BibliothecĂ a lui DositheĂii al *Moldovei* a rĂmas la Mosqua. Despre DositheĂii, din ale cĂruea scrieri unele Ău rĂmas clasice, ca model, Ăn romĂnește Ău scris domniĂi *B. P. HarĂdĂii*, *Ioan Bianu*. *Const. Erbiceanu*, toĂi profesori dĂstĂiĂi din București. Unele din scrierile lui DositheĂii se pu- blicĂ Ăcum, prin concursul *Academi- ei RomĂne*...

puns: «ceea ce 'mă scrii nu este just, căci tu, care te consideri apărător al bisericii de orient, fiind la un banchet, unde asistați și unii din greci, ai compromis biserica ortodoxă pe socoteala săvârșirii misterului eucharistiei (împărțirii). Și acum, aflându-te în Moscovia, ai nimic cu totul *scoala Helenă*, și te îngrijești numai despre școlile latine. De oare-ce Ștefan Iavorsky era locuitor de patriarch, apoi Dositheu stăruia foarte mult, ca Iavorsky să nu fie patriarch, dar la această demnitate să fie înaintat un rus curat (moscal). «Nu poate fi patriarch, —scrie iarăși Dositheu,—din ruteni (ruși de sud), sau ruși albi (din Rusia occidentală), de oare-ce dâșii, având relațiuni cu catolicii (latini), primesc multe din moravurile și dogmele lor. Dupe exemple nu trebuie de mers departe: destul să amintim de tine (Ștefan Iavorsky), carele, plecând în țările catolice, pentru căutarea înțelepciunii, ai adus scrieri contra bisericii ortodoxe, care te-a crescut și te-a onorat.» Dositheu de câte-va ori și-a repetat stăruințele sale, în scrierile către Petru I, la an. 1702 și 1704. «Dacă vor sosi d'aci,—scrie Dositheu,—sau sârbii, sau grecii, sau din alt popor, de și întemplantor ar fi indivizii cei mai sfinți și cei mai înțelepți, puternica voastră împărăție să nu 'i facă nici o dată mitropoliți sau patriarchi nici pe greci, nici pe sârbii, nici pe rutenii, dar pe «moscoviți» și nu numai pe mescoviți în sens politic, adecă supuși mescoviți, ci pe originarii din Mosqua, pentru multe și mari considerațiuni, de și nu sunt înțelepți (învățați). Mosquitenii conservă religia strămoșească intactă, dâșii nefiind vicleni și cercetători de toate..... Dar acei străini, cari au fost. pe aci și pe acolo, pot introduce multe lucruri noi în biserică.⁽¹⁾

(Va urma).

George P. Samurianu.

MIRON COSTIN

SCHIȚĂ

asupra

Timpului, vieții și operelor sale

Limba și stilul lui Miron Costin

Ca și predecesorul său Urechi, Miron Costin nu e tare în retorică. Nu se găsesc în scrierile lui discursuri rostite de domni sau de persoane însemnate la împrejurări a-nume. Lipsa acestui lucru, care la scriitorii vechimii este o notă caracteristică, formează, dupe mine, un merit al cronicarilor în genere și al lui Costin în specie. Nu mă voi raporta la Omer, care pune în versuri discursuri lungi ale unor personaje fabuloase, pentru că socotesc că poemele omerice sunt o colecție de poezii populare și... înainte de toate, sunt poezii. Voi zice numai că discursurile în scrierile istorice nu aduc nici un folos, ci sunt numai simple exerciții retorice de școală. E interesant să știi *ce s'ar putea spune* în cutare sau cutare împrejurare de cutare figură istorică; dar folos real nu e, este numai *ce s'ar putea spune* sau *ce s'ar fi putut spune*, nu însă *ce s'a spus*. Ori

în Rusia școlii, el chieamă pe oamenii talentați din Kiev, le încredință cele mai înalte funcțiuni, ordonând în același timp a se trimite în străinătate, pentru știință, mulți elevi ruși. Ast-fel de preferință a rutenilor de față cu moscoviții a ridicat mimumre și mari nemulțumiri prin partea clerului din Rusia mare (Moscovia). Acesta mai ales s'a exprimat atunci, când în capul administrațiunii bisericești au fost: Theodosii, Theofan Procopovici, Theofil Crolie, Gabriel Bujinsky—toți oameni foarte învățați, originari din Rusia mică—cari s'au apucat de reformat tot, ce era de mult timp în Rusia mare. Pentru vechiul cler din Moscova această luptă neegală cu oamenii și forțele noi, cari oameni, venind din occident, au apucat în mâinile lor totul, funcțiile mai înalte, puterea, locurile cu venituri, a fost foarte grea. *Pe cercasii* (cerkezii sau cazacii) lor dâșii (ruthenii) în totul 'i ajută, 'i apară,—seria Silivestru episcop de Cazan, originar muscal,—iar noi, biruiții străimorații, plângem ziua și noaptea. Dar „Cercasii“ în puterea excelentei sale instrucțiuni, care nu putea fi combătută, continuau cu *invasiunea* lor culturală asupra Rusiei mari, înființau școli, compuneau și publicau cărți, plecau în misiuni religioase departate, dădeau din mijlocul lor pe cei mai buni oratori bisericești... Acesta s'a continuat și după Petru cel mare, mai ales sub *Elisabetha I* (1741 — 1761), când la palat era favoritul ei, comitele A. G. Razumovskiy, ruthen și când primul membru al sf. sinod a devenit *Ambrosii Iuskevici*, arhiepiscop de Novgorod, carele a încoronat la împărăție pe Elisabetha, și economul *Dubianskzy*, confesorul Elisabethei—toți ruthenii

¹⁾ I. Cistovici. Ochiire asupra istoriei bisericești din Rusia occidentală, Petersburg, 1884, part. 2, pag. 338, 339, 340. Petru I nu împărțea ast-fel de vederi unilaterale. Dorind să dea Rusiei cultură și a vedea

câte documente am avea, de pildă, pentru epoca lui Mihaiu, ori a lui Vasile Lupu, a lui Ștefan cel mare, etc. etc., nu vom putea să avem nimic din discursurile lor. Cel mult vom putea posede exclamațiuni, aporourî, vorbe de spirit scurte, dar nu discursuri cu escordiu, cu argumentație scolastică, cu concluzie regulată, dupe preceptele retoricii.

D'abia pentru anii în cari trăim și pentru viitor va putea istoria să dea ast-fel de notițe, grație stenografiei. Și numai aceste discursuri vor putea să aibă o valoare reală istorică, pentru că nu vor fi niște ficțiuni ale scriitorilor.

Convins de aceste idei și, făcând, poate, aceleași reflexiuni ca noi, Costin nu ne-a dat nici un discurs mai întins, ci numai vorbirî scurte, cari au mai multă probabilitate de a fi reale de cât cuvântările mari.

Așa, de pildă, la domnia lui Tomșa zice:

«...Ce îndată 'l-au împresurat dărăbanii și n'au apucat să scoată sabia, care lucru dacă au spus armașul lui Ștefan-Vodă, îndată au pus de 'l-au omorît și pe dânsul, răcniind Ștefan-Vodă: «*Ai, câinele! au vrut să moară cu soții!*»¹⁾

«Pentru un dieac, ce era foarte de treabă de scrisoare, s'au rugat boierii să 'l ierte, că este cărturar bun. Au răspuns Ștefan-Vodă: «*Ha! Ha! Ha! măi cărturar de cât dracul nu este altul.*»²⁾

«Avea un țigan călău, adică pierzător de oameni, gros și mare de trup; acela striga de multe ori înaintea lui, arătând la boieri: «*Doamne, s'au îngrășat berbecii; buni sunt de junghiat?*»³⁾

Precum se vede, sunt tot lucruri, pe care francezul le-ar numi *saillantes*. Nu citează ori-ce vorbă, ori-ce conversație, ci numai pe acelea cari conțin într'insele caracteristica unei domnii sau a unui om; sau vre-o vorbă pe care vre-un domn avea obiceiul s'o rostească des, sau alte lucruri de felul acesta.

Un rar exemplu (xx) de discurs mare se

¹⁾ P. 203, Op. Cit.

²⁾ Idem Idem.

³⁾ Idem. Idem.

xx) Un asemenea exemplu, ceva mai mic, e la pag. 316.

găsește la capitulul lui Gheorghe Ștefan.⁴⁾

E vorba despre un consiliu de război ținut de Ștefan Gheorghe, Petki Istfan—generalul lui Racoți, — și Condrațki, — generalul polon.

Condrațki zice:

«Impărații între împărați, craii între crai, domnii între domni, boierii între boieri, slugile între slugi, au osebite unii de către alții, cu scaunele mai sus. Craiul, stăpânul meu, cu scaunul său măcar că este mai sus de cât luminatul cneaz de Ardeal, iară dumnealui, Petki Istfan, este mai mare de cînste la stăpânul său; eu la stăpânul meu sunt mai de gîos. Dumisale se va cădea să ia cărma asupra noastră și noi dupe porunca dumisale vom face.»

Petki mulțumește de această onoare, dar spune că Condrațki a făcut mai multe războaie cu Cazacii, îi cunoaște mai bine; deci el să vorbască.

Condrațki face un mic studiu asupra oastei Cazacilor, cari, comandați de Timuș, ginerile lui Vasile Lupul, erau în partea acestuia și deci vrășmași lui Gheorghe. Iată textul:

«Oastea căzăcească, dacă apucă a se îngropa să arunce șanțuri prejursine, nu la loc sub cetate ca acesta, ce hie la ce pârîu, nedobândită⁵⁾ este. Acum, vedem că încă șanțuri n'au, nice bine cred de numele nostru că sunt și Leși aice; până mâine se vor și oblici tot nu vor crede, Cap cine le este? este tîner și nebun; trebuiește, de vom (x) să ne mântuim într'un ceas de acest neprieten, pe lângă voia lui Dumnezeu însă să facem așa:

«Oastea din loc de aici cât va trece pârîul, îndată să se tociască stoluri, să și știe cineși rîndul care după care va merge și și-va ține locul. Noi, Leși, vom ține fruntea; după noi oștile Măriei sale cneazului de Ardeal; după oștile ungurești Măria sa Ștefan-Vodă cu oastea sa; că hie când capetele și mai pe urmă a hire se cade. Este, cum înțeleg, de aice o dumbrăvă

⁴⁾ Pag. 340—41 Cap. XVII.—2.

⁵⁾ Nedobândită nebiruită.

x) vom=voim.

«de ține cât-va loc. Decî pînă vom trece «dumbrava, va merge încet oastea; iară cum «vom trece și vom eși la vedere cu oștile, «nmică neoprindu-ne, să purcedem rînd pe «rînd, în treapătul cailor cel mare; că să «ne he grijă de vre-o oaste în câmp să ne «stea înainte, acea grijă nu este; ci cum «ne vor vedea, de alta nu se vor apuca, ce «îndată de șanțuri să facă. Să facem dară «cu toții năvală pînă n'aș șanțuri; și la «grabă așa de sîrg nice sinețele nu se slobod «toate; iară cetatea, căci va da din puști și «din sacalușe, acele puțină pagubă fac în «oaste, ales care mișcă și la un loc nu stă. «Nu toate, câte se slobod, glonțurile ne- «meresc: mai lat este pre de lături de cât «omul.

«La noi este o poveste că cine este de «glonț de tun să piară tot erea de tun de «fulger să moară. Graba pierde, adevărat, «de multe ori; iară de multe ori și isbân- «dește. Aici anume graba trebuiește; cu «dînsa să ne mîntuim de acest fel de ne- «prieten; că într'alt chip, de nu vom nevoi «să'i spargem pînă nu se întăresc cu șanțu- «rile, nici noi căți suntem, nici de ar veni «singur Craiul, stăpînul meu și Măria Sa «cneazul de Ardeal, nimic nu le vom face. «La ce zăbavă va veni apoi lucrul să se so- «cotească; și noi aice fără hrană; fără care «țerei aceste va aduce zăbava noastră cu a- «cest neprieten, pagubă și mare scădere.»

Am făcut această lungă citațiune ca să arăt că chiar în acest rar exemplu nu retorica îl interesează și 'l face a pune discursul *in extenso*, ci tehnica, pentru că este vorba de nește dispoziții tactice pe cari le propune generalul polon.

Încă ceva mai este de observat aici. În ce condiție e el față de acest discurs? »Eü, «zice dînsul, carele scriu aceste, **m'am pri- «lejit la acest tîlmăcit** și la altele mai pe «urmă.» Aceasta însemnează că el, ca unul care 'și făcuse studiile în Polonia și cunoștea prea bine această limbă, are rolul de tîlmăciu în consiliul de răsboi și prin urmare discursul îl posedă, ca să zic ast-fel, *de visu et auditu* și deci poate să pună bază

pe dînsul. De aceea pune și de aceea îl povestește.

Iată dar cât bun simț și cât spirit de critică la acest cronicar.

De și Costin nu pune de cât interesul istoric în povestirea bătăliilor, totuși multe din descrițiunile ce le face sunt pline de viață și de colorit.

În general descripții a locurilor unde s'a întîmplat cutare sau cutare bătălie, Costin nu face. Sau, mai bine, le face cu mare economie, închieind în câte-va vorbe, într'o frază scurtă și cuprinzătoare. Nu se pierde în cuvinte goale, în termeni poetici, căutând să descrie noaptea, dimineața, etc; ci se mărginește la atîta cât îi trebuie, pentru ca să fie înțelese cele ce va spune.

Cînd are nevoie să facă descrițiuni geografice, calitatea pe care caută să și-o impuie este preciziunea. Ceea ce vatămă, însă aceasta și face să nu fie păzită pe deplin, este construcțiunea cea greoaie a frazelor și multele propozițiuni parentetice pe cari le introduce, întrerupînd șirul ideii ce urmărește.

Avînd să vorbiască despre antichitățile găsite la diferite cetăți ¹⁾, el intră în amărunte: ne descrie cu toate detaliile vre-o piatră sau vre-o monedă găsită. Așa, ca să dau o pildă, vorbind despre o monedă găsită aproape de Roman, zice: «Iar banul ce «s'aü aflat mai jos de Roman, iar la năru- «iturile unei cetăți, așa erea de mare cât șaș- «tacul cel de patru bani leșești și mai gros «și chipul domnului sub pălărie nemțească, «și împregiur slove sârbești adică: *tatal «Moldoviî*; iar dintru altă parte scrie *heredia «de Moldova*, etc. ²⁾»

Cînd are să descrie costumele și obiceiurile locuitorilor Daciei, ³⁾ sau face citațiuni din Topelting, cari sunt foarte precize și amărunte, sau, cînd crede că acestea nu sunt îndestulătoare, mai pune și el două trei rînduri. Ast-fel că mai după fie-care

¹⁾ Letopis. descălecat. Cap. V. Tom. I. Ed. Cog. pag. 23—25.

²⁾ Loc. cit. p. 25.

³⁾ Idem. Cap. VI. pag. 25—29.

citație din Topeltin, găsim câte o frază care începe: „Către acestea adăogim...”

Ca să rezumăm, descripția nu formează un caracter al stilului lui Costin și deci nu o calitate; el se slujește de ea numai incidental când interesul istoric o cere.

În general vorbind, limba lui Miron Costin este puțin deosebită de cea de astăzi. Fraza este frumoasă, armonioasă, puternică; perioadele însă prin lungimea lor strică această calitate și dau naștere la lipsuri de înțeles.

Stilul este plin de calități. Comparațiunile sunt esacte și frumoase. Metaforele îndrăznețe ne plac și fac citirea ușoară.

Miron Costin este superior fără îndoială lui Urechi; este un maestru al condeiului pentru timpul său. Cei mai mulți chiar dintre cronicarii posteriori, rămân pe jos față de Costin.

Natural, neexagerat, simplu, limpede, stilul lui Miron Costin, dacă nu se poate da ca model de imitat astăzi, când limba a încercat atâtea transformări, rămâne pentru trecutul literar ca un punct strălucitor pentru veacuri întregi.

Gheorghe Adamescu.

CIOCOII VECHI ȘI NOUI

SAU

CE NAȘTE DIN PISICA ȘOARECII MĂNÂNCĂ

ROMAN ORIGINAL

de

Nicolae M. Philimon

(Urmare)

Aceste cuvinte umplură de bucuria pe amândoi amăgitori. Costea Chiorul începu să scoată dintr-o cutie Coliere (*ghiordane*) de diamant și de rubine, cercei de briliant, inele de smarald, rubin, briliant și matostat, făcând fiecărui obiect câte o laudă nemeritată.

Ducea alese un coliet de diamant, o păreche cercei de briliant, câte-va inele de rubin și smarald, vre-o câte-va caofițe (ace) de aur cu pietre scumpe și zece bucăți de mătăsărie din cele mai scumpe.

— „Iată să vedem, duduco dragă, ce ți-ai ales? și ca să ațite și mai mult ambițiunea lui, zise cu un zimbet înrăutățit:

— „Iată lucrurile ce am ales, dar....“

— „Dar ce? respunse fanariotul ofensat.“

— „Costisesc prea mult, nu sunt pentru mine“.

— „Aceste vorbe mă supără Duduco. Ia ori ce ți place; ia chiar toată marfa lui Costea, ca să vezi că pentru amorul tău sunt în stare să jertfesc chiar viața mea, apoi întorcându-se către Costea, îi zise:

— „Fă socoteala Costeo și spune-mi ce ți sunt dator?“

— „Numai de cât Măria ta, și scoțând un petec de chărțiță din sîn și un condei de pană din călimările de alamă ce purta la briu, se prefăcu că scrie și sumarisește; iar după ce cletină capul de câte-va ori, ca să arate de câtă importanță era suma ce avea să pronunțe, zise:

— „Giuvaericalele și cumasele de rochi costisesc una.... sută.... douăzeci puncti de bani“.

— „A! A! E foarte scomp, nu iaș nimic, esclamă greaca luând un aer de o sublimă prefăcătorie“.

— „Ține-le pe toate, adaoase fanariotul, și întorcându-se către neguțetor, îi zise cu mândrie“.

— „Vrei să ți plătesc acum îndată în banii *nacht*, sau să ți fac zapis cu *dioria*? ¹⁾“.

— „Bine ar fi să-mi plătești în *naht*, dar ca să nu te superi primesc și pe datoriă; să-mi dai însă o poliță cu nume deschis către baron Sachelarie, sau către Căminarul Polițache, și totul se va isprăvi“.

— „Bine, fie după cum zici“.

Polița se scrisese și se dete în mâna lui Costea, care o primi făcându-i închinăciuni până la pământ.

În momentul când se termină această infernală tâlhărie, un gemet răgușit se auzi în cameră. Nimeni nu bagă de seamă, afară de Ducea, care deveni palidă ca un cadavru.

Acel gemet ce semăna cu urlatul de bucurie al demonilor când fac să cază un sfânt în lațurile lor, era espresiunea infernalei bucurii a lui Păturică, carele prin stratagema de acum

¹⁾ Cu termen.

a Duduchi, devenia stăpân pe tot ce-i mai ră-măsese bietului fanariot.

Duduca și Costea eșiră amândoi din casa fanariotului, mulțumiți de treburile ce făcuseră.

CAP. XXII.

Italiana în Algir¹⁾.

În mahalaua numită în vechime *Popa Dërvas* iar acum Biserica Albă după podul Mogoșoaiei, față în față cu casele cele mari ale Deșliului²⁾ se afla pe timpii lui Caragea o piață în mijlocul căreia clădise Doamna Ralu o sală de club care mai în urmă se prefăcu în teatru. Acest edificiu avea lungimea de opt-spre-zece stăngeni, iar lățimea de nouă și câte-va palme; privit înse din punctul de vedere al stilului și altor amărunte arhitectonice, nu prezintă nimic însemnător. Interiorul lui se compunea dintr'o sală de spectacol și câte-va camere situate la dreapta și la stânga sălii. Într'una dintr'insele se ținea dulceții, rachiuri și bêtvră rëcoritoare pentru trebuința publicului; iar în cea de a doua, ședeau slugile boerilor pe timpul reprezentațiunei.

(Va urma).

¹⁾ Subiectul acestei opere se compune din fabula următoare: Corsarii Algirului într'una din expedițiunile lor prinseră o corabie florentină, în care găsiră o mulțime de obiecte de mare preț și câte-va sute de călători, pe cari îi făcură prizonieri. Intre acești nenorociți era și o damă frumoasă împreună cu un gentilom bêtân numit Don Thadeo, carele îi făcea curte de mai mult timp, dar în loc de amor nu dobânda de cât una frumoșei dame. Ajuugând în fine corsarii la Algir, împărțiră prăzile între ei, dând o parte Deilui, una armatorului corăbii, și pe cea de a treia e hipagiului. Frumôsa damă și Don Thadeo ce trecea de frate al ei, fură înfățișati înaintea lui Mustafa Deil Algirului, carele înamorîndu-se de dënsa ca un smintit, dete ordin să o transporte în harem iar pe presupusul ei frate îl onoră cu rangul de mare Caimacam, și se servea de dënsul ca să comunice frumoșei femeii înfocatul său amor. Într'o zi Deilul hotărî să termine acest amor de capriciu, Chiamă dar pe un sclav favorit, și îi dete ordin să introducă la dënsul pe străina ce-i însuflase atâta pasiune; iar lui Thadeo îi zise, că pe dată ce-i va face semn printr'un strănutat repetat de trei ori, să iasă afară. Dama veni; Deilul se simți aprins de un foc neobișnuit; strănută de trei ori, dar Don Thadeo aprins și mai mult de gelosia, nu voi să iasă afară, cu tôte amerintările Deilului. În fine comedia se termină, că Deilul și Thadeo sunt amăgiți de frumoșă damă, iar ia părășește Algirul împreună cu Liudoro vechiul ei amant, pe care-l regăsește între sclavii din Algir.

²⁾ Astăzi ale Slătineanului.

SFATURĂ

Nu este așa, doamnă, că ții cu or ce preț să fii albă și frumoasă?

Ei bine, iată o bêturică, ce te poate face și într'un fel și într'altul; numai să ascuți următorul sfat:

Ia un pumn de fisticuri, curătă-le de coaje, pisează-le, într'o piuliță, la un loc cu 15 grame zahăr ars; cerne-le apoi printr'o sită deasă; și amestecă-le într'o litră de lapte fierț, peste care adaogă câte-va picături apă de flori de portocale.

Bea câte o litră de lapte ast-fel preparat, în toate diminețele, c'o oră înainte d'a te scula din pat, și fii sigură de cel mai deplin succes.

RECREAȚII

Deslegările din No. 18.

No. 1. *Problemă:*

$$\left. \begin{array}{l} 3+4+5=12; \quad 12^2=1728 \\ 12^2=144 \end{array} \right\} =1872+5=1877.$$

No. 2. *Fantesie.*

0			0	0	0
			0	0	0
		0	0	0	0
0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0

Din 172 deslegători, au trimis amândouă soluțiunile exacte: D-nii Th. Seimeanu, — Iosef Finkelstein, — G. Ștefănescu — D. D. Ni oles u, — S. Eisenberg, — S. Irimiescu, — Dimitrie Vasiliu, — N. A. Alexandriu, — C. N., — D-na Sofia căpitan M. Cîțuneanu, — D-șora Maria M. Chițu, — Aretie Ionescu, — Elena Popescu, — D-nii N. Nicoles u Iamandi, — Ioan Colovits, — Iancu Constanda he, — Gr. Mariae, — Mihaï A. Drăghici, — Cramer Carol, — Berman Netzer, — Adolf S. Ghelert, — Dim. M. Ionescu, — Schvartz L. Conrad, — Oscar D. Alpern, — D-ra Matilda Vaian, — D-ra Madelena Basarabescu, — G. A. Vomarovici, — C. Ligeropoulo, — Grozea, — P. N. Gavrilescu, — D-șorele Maria Ionescu și Dorothea Ionescu, — Diaconul I. Vassilescu, — C. C. Aricescu și D-ra Maria Caracaș.

PREMIUL a fost câștigat de d-nul Th. Seimeanu, secretarul liceului din Ploești.

No. 3. *Problemă.* — Care sunt cele trei numere, a căror sumă, plus suma pătratelor lor, plus suma cuburilor lor, dă țifra 1876?

No. 4. CUVĒNT ROMBIC:

		R		
	C	.	T	
R	.	.	.	N
	T	.	.	.
		N	.	L
		A		

A se înlocui punctele cu literile ce trebuiesc să formeze cuvântul rombic.

Dintre deslegătorii acestor două probleme, cel care va eși la sorți, va primi colecțiunea întreagă a „Revis-
tei Literare pe anul 1886.

NOTA. — Pseudonime și nume schimonosite nu se primesc, deslegătorii sunt rugați a semna așa cum îi chiamă. — Când sunt câte 2 sau 3 probleme odată, seț ine seamă numai de acei cari le-au deslegat pe toate.

Recreator.

CROMOGRAFUL-ALB

Este un aparat cu care se pôte tipări ori-ce scriere necesitată a se reproduce în mai multe exemplare. Pôte tipări circulari, anunțuri, programe, etichete, conturi, facturi, adrese, buletine, planuri, desemnuri, Cărți de vizită și ori-ce alte scrieri, fără nici o greutate și în cele mai efține condițiuni, așa în cât nu mai e nevoie să alerge cine-va la tipografie, de cât pentru lucrări eminentate de mare tiraj. Este indispensabil tutulor cancelariilor publice și particulare, posedând deja de la cele mai multe autorități certificate de mulțumire. Se recomandă mai ales d-lor comercianți, ingineri și direcțiunilor de școli, care, în lipsă de copisti pot găsi mari avantaje în Cromograful-Alb.

Cromograful-Alb — producțiune română, cel mai perfecționat din câte s'au inventat, — se poate efectua în ori-ce mărime, duple comandă, și se trimite, imediat după primirea costului, în ori-ce localitate a țerei.

PREȚUL FORMATELOR

Format No. 1 în mărime de o colă de hârtie : 18 Lei
 " " 2 " " " $\frac{1}{2}$ " " " 10 "
 " " 3 " " " $\frac{1}{4}$ " " " 5 "

Un kilo pastă de rezervă, păstrată în cutie: 5 "

O sticlută de cernelă chimică violetă . . . 80 b.

O sticlută de cernelă chimică colorată . . . 1 leu

Sunt cerneluri de toate culorile: verde, galben, roșu, albastru, negru, etc. a câte un leu sticlută. Se pôte imprima cu ele ori-ce desemnuri în culori, mai ales hărți și planuri.

Pastă de rezervă nu se vinde de cât cumpărătorilor vre-uneia din formatele No. 1 sau No. 2.

DEPOSITUL. Numai la *Administr. Revistei*

Literare, Str. Bis. Enei No. 12, București.

unde se trimit direct comanda și banii.

CORESPONDENȚA NOASTRA

D-lui V. V. — Creștești. — Nu e destul. Cu toată bunăvoința, comitetul n'a putut admite. Mai încercați cu altele.

D-lui C. A. Bacal. — *Loco.* — Slab, foarte slab. Nu pierdeți însă curajul.

D-lui D. I. Gh. — *Prahova.* — Prea mult *venin*, numai pentru a demonstra că gramatica părintelui Provincian e proastă. Dacă nu puteți fi mai calmi, trimiteți-ne cartea în ce-tiune la redacție, avem aci un colaborator pentru reeensiunea cărților, care nu are trebuință de a lua oare-cari dușuri de apă rece. — Acrostihul e defectos ca formă.

AVIS

Redacția și Administrația **Revistei Literare** s'au mutat în *Strada Biserica Enei No. 12* (lângă Hotelul Union). Etagiul I-ii. — Pentru ori-ce afaceri, sau corespondență, a se îndrepta la sus arătata adresă.

HOGG, Farmacist, strada Castiglione, 2

LA PARIS

SINGUR PROPRIETAR

HUILE DE HOGG

OLEI DE FICAT DE MORUN NATURAL

De o eficacitate sigură, constatată prin o experiență de mai bine de 20 de ani, contra *maladiilor de piept, Phtisia, Bronchite, Guturaie, Tuse tenace, Afețiuni scrofuloase, Tumori glandulare, Maladii de peie, Dartre, Pole Albe, Slăbiciunea generală, etc.* și pentru a întări copiii slabi și delicați; este dulce și lesne de luat.

A se feri de olemrile comune și mai ales de acelea a căror compozițiuni, *imaginate de speculațiune* pentru a înlocui oleiul natural sub pretext de a'i da o eficacitate mai mare și un gust mai plăcut; ele nu fac de cât a irita și a obosi în zadar stomacul, ba chiar pot fi și periculoase câte o dată.

Pentru a fi sigur de a avea *adeveratul olei de ficat de morun natural și pur*, a'și procura **Oleul lui Hogg**, care nu se vinde de cât în flacone triangulare (model depus). — *A exige numele lui Hogg*, precum și atestațiunea d-lui *Lesueur*, șeful lucrărilor chimice ale facultăței de medicină din Paris, care se găsește pe eticheta fie-cărui flacon triangular.

Deposite în principalele **Drogherii și Farmacii.**